

Solidarnost kao rizik (6)

Autor: Srećko Mihailović

Izvor: Danas-Biznis, 30-3-2015.-

Opšta solidarnost je trajnija crta ljudskosti, svojevrsni „instinkt“ ljudskosti, „genetski“ osećaj socijalnog duga. Taj instinkt je civilizovan svešću o pripadnosti istoj vrsti. Unekoliko je ta primarna i prirodna solidarnost bliska konceptu mehaničke solidarnosti (E. Dirkem).

Aktualni pokazatelj te solidarnosti je, na primer, spremnost na dobrovoljni rad. Ta solidarnost ne može da škodi pojedincu, tu nema rizika. Reč je, da tako kažem, o totalno pozitivnoj pojavi. No, na solidarnosti zasnovana društvena integracija u okviru jedne nacije, a protiv drugih, nacionalna solidarnost kao neki savez „krvi“, može lako da sklizne u nacionalizam kao antiljudsko ponašanje. Postoje, dakle, oblici solidarnosti koji nose potencijalni rizik, odnosno postoji rizična solidarnost. Na primer, svako solidarno udruživanje u sindikat, ili neki drugi oblik samoorganizovanja radi odbrane nekog interesa ili suprotstavljanja nekome ko ugrožava te interese, nosi rizik gubitka. Atomizovani i ka sebi orijentisani pojedinac nema sklonosti ka interesnom solidarnom ponašanju kada su ti interesi u sukobu sa interesima onih od kojih, ovako ili onako, zavisi život tog pojedinca. Strah od otkaza, taj u nas prvi među svim strahovima, preobražava se u strah od solidarnosti koji se zasniva na procenjenoj rizičnosti solidarnog ponašanja.

Strah od interesne solidarnosti nestaje (samo)organizovanim radom i umnim delovanjem, ili spontano, putem instinktivne solidarnosti, u ljudskom krdu, u stampeđu, u masi... Ovaj drugi način je po pravilu kontraindikativan ali iznuđen situacijama u kojima „nema drugog izbora“. Valjani način

savladavanja rizičnosti interesne solidarnosti temelji se na činjenici da se tu radi o umnoj solidarnosti, zasnovanoj na prepoznavanju zajedničkih interesa, na njihovoj relativno jedinstvenoj interpretaciji i na konceptualizaciji zaštite zajedničkih interesa. Dakle, bez svesti o istosti pojedinačnog i grupnog, zajedničkog interesa - nema interesne solidarnosti. Te solidarnosti nema bez uverenja da i drugi iz grupe imaju tu svest, te solidarnosti nema ni bez uverenja da će i drugi učestvovati u odbrani zajedničkog interesa. Nema je ni bez zajedničke procene rizika i „dobitnih kombinacija“. Ti procesi se odvijaju, da pretenciozno kažem, u četiri koraka prema formulaciji iz Indignados manifesto: „Ja sam besan. Mislim da mogu da promenim ovo stanje. Mislim da mogu da pomognem. Znam da zajedno to možemo“.

Šta naši sindikati rade na razvijanju ideologije zajedničkih interesa, uključiv i ideologiju zajedničke borbe? Da li su oni ikad imali javnu raspravu (ne mislim na politikantsko značenje ovog pojma) o zajedničkim interesima i solidarnosti? Interesna solidarnost se stvara, razvija i organizuje. Nije to ratluk na tacni, uz kafu! Da li su interesi članova Unije sindikata prosvetnih sindikata i Sindikata radnika u prosveti različiti od interesa članova Sindikata obrazovanja i Granskog sindikata prosvetnih radnika Nezavisnost? Da li su različiti interesi onih prosvetara koji nisu ni u jednom sindikatu od onih koji su članovi u bilo kojem sindikatu? Da li su radnički interesi bili isti dok su sindikati bili u zajedničkom štrajku? Kako su onda odjednom počeli da se razlikuju? Da li su interesi tako nestabilni? Dva sindikata koja su nastavila štrajk rizikujući platu. Pretpostavljamo da su se druga dva sindikata uplašila da im se ne smanji i onako mala plata, pa su odustali od štrajka. Ili je u pitanju njihova solidarnost sa svojim sindikalnim centralama ili sa vladom ili, možda, sa MMF-om, ili sa tzv. trojkom? Upravo na primeru štrajka prosvetara vidimo sav značaj rada države i njenih službi na partenogenezi

sindikata. Odnos države od prekjuče, one od juče i ove današnje, prema sindikatima može se sažeti u devizu: Što ih je više, to manje znače! Država je shvatila da umesto povremeno strategije kapitalista i sindikata Win-Win (dobitak-dobitak) pobjedu donose deobe u protivničkom taboru. Srećom još smo daleko od one izjave Džeja Gulda, jednog od najbogatijih Amerikanaca ikada, čuvenog barona razbojnika s kraja 19. veka: „Mogu da iznajmim polovinu radničke klase da ubija drugu polovinu“.

Zašto su kapitalisti solidarniji od radnika? Zašto su na globalnom planu kapitalisti solidarni, za razliku od sindikata koji kao da sad nešto počinju? U odgovoru na ova pitanja valja se setiti onoga što je davno napisano u Komunističkom manifestu, da su radnici bliži radnicima u drugim zemljama nego kapitalistima u svojoj. Doduše, treba imati na umu i to da je onaj poklič iz pomenutog Manifesta kojim se iskazuje potreba za solidarnošću proletera, ostvaren u redovima kapitalista a na radost njihovog profita!

Lakomisleći kapitalisti i njihovi trabanti u oblikovanju javnosti ne vide da njihovo mišljenje i ponašanje vodi ka stvaranju solidarnosti mase u panici, solidarnosti nadničarskog stampeda. Ta iznuđena, gotovo instinktivna solidarnost mase rezultat je prisilne i siromašne individuacije izvan grupe. Radnici, jednom spoljnom silom isterani iz pomenutih skupina, kada ih sopstvena beda prisilno vrati u te skupine, lako postaju žrtve nekontrolisanog kretanja i neorijentisanog delanja, oslobođenog svakog straha, pa i straha od solidarnosti. Kapital nastoji da desolidariše radnike, da ih razdruži, da ih desocijalizuje. Da konkurenciju i sukobe između skupina radnika i klase kapitalista prebaci na radničku stranu. Da je transformišu u bespoštednu konkurenciju unutar skupine radnika. U drugoj fazi, kada se skupni interesi radništva ipak promole, kapital nameće ideološku i političku pacifikaciju interesnog organizovanja. U svemu tome kapitalisti za sada uspevaju. Dokle će, još se ne zna.

Predvidive su, pak, posledice radničkog pada u masovni očaj. I paniku.

U sledećem nastavku: Sindikalni lideri i sindikalna solidarnost (7)

Autor je koordinator rada Centra za razvoj sindikalizma - ww.sindikalizam.org